

UDK 811.163.42'367.623
811.112.2'367.623
81'362
Izvorni znanstveni članak
Prihvaćeno za tisak 12. 11. 2003.

Vladimir Karabalić
Filozofski fakultet, Osijek

Hrvatski imenski predikatni proširak i njemački ekvivalenti

U prvom dijelu daje se pregled izražajnih formi hrvatskog imenskog predikatnog proširka i njemačkih ekvivalenata. Diskutira se pojam imenskog predikatnog proširka i njemačkih ekvivalenata kako ih definiraju hrvatske odnosno njemačke gramatike, naime različito: dok germanisti govore o atributu, potpuno isti rečenični dio hrvatske gramatike smatraju proširkom predikata.

Drugi dio bavi se поближе pridjevskim proširkom kao jednom od izražajnih formi imenskog predikatnog proširka, u usporedbi s njemačkim pridjevskim ekvivalentom.

I.

1. Eksplikacija predikatnog proširka u hrvatskoj gramatičkoj literaturi

Prema *Hrvatskoj gramatici*¹ predikatni proširak je vrsta zavisnog sklapanja rečenica s preoblikom ustrojstva pri čemu predikat tako sklopljene rečenice biva proširen predikatnom jedne od ishodišnih rečenica. Budući da u *Hrvatskoj gramatici*, u dijelu sintakse, još razlikuju glagolski i imenski predikat (*On je stigao. – On je student.*), to i predikatni proširak može biti glagolski ili imenski, već prema tome kakav je predikat ishodišne rečenice. Atribut »imenski« u nazivu 'imenski predikatni proširak' dakle znači da je predikat sklopljene rečenice proširen predikatnim imenom ishodišne rečenice. Analogno 'glagolski predikatni proširak' znači da je predikat sklopljene rečenice proširen glagolskim predikatnom ishodišne rečenice.

---

1 Barić et al. (1997): *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga. U tekstu: *Hrvatska gramatika*.

Evo nekoliko primjera iz *Hrvatske gramatike* (str. 570–573) za imenske predikatne proširke različitih izražajnih oblika, s prikazom navedenog proširivanja predikatnim imenima ishodišnih rečenica:

Ja sam ležao miran. < 1. *Ja sam ležao.* 2. *Ja sam miran.*

Bepo jadan pade na pod. < 1. *Bepo pade na pod.* 2. *Bepo je jadan.*

Našao sam ga siromaha. < 1. *Našao sam ga.* 2. *On je siromah.*

I još dobre volje i puni nade otputismo se dalje k drugoj šumici. < 1. *I otputismo se dalje k drugoj šumici.* 2. *Mi smo još dobre volje i puni nade.*

Jadni Kaptolović stajaše otvorenih usta. < 1. *Jadni Kaptolović stajaše.* 2. *On je otvorenih usta.*

Tako stoji i gleda mirna lica. < 1. *Tako stoji i gleda.* 2. *On je mirna lica.*

Ležao je u visokoj temperaturi. > 1. *Ležao je.* 2. *On je u visokoj temperaturi.*

Kapelan se poput jazavca pomicao preko ravnice. > 1. *Kapelan se pomicao preko ravnice.* 2. *Kapelan je poput jazavca.*

Vratio se je poslije pet godina kao starac. > 1. *Vratio se je poslije pet godina.* 2. *On je kao starac.*

Imenski predikatni proširak može dakle biti izražen pridjevom, imenicom, nominalnom frazom u genitivu ili prijedložnom frazom.

Evo kako hrvatski gramatičari definiraju imenski predikatni proširak:

Predikatni proširak sam je predikat jedne ishodišne rečenice. Uvrštava se uz glagolski predikat druge i on pri toj preoblici i u sklopljenoj rečenici ostaje predikat. Ne gubeći svoju predikatnu narav on proširuje sadržaj predikata, a ne određuje ga pobliže, kako to čini priloška oznaka. Predikatni proširak stoga nije predikatna odredba, nego je dodatni predikatni sadržaj: više predikata sklopljenih u jedno. U semantičkoj strukturi rečenice predikat zajedno s proširkom tvori jedan rijek. (Katičić 1986: 452)

Ja sam ležao miran.

Bepo jadan pade na pod.

Pridjevi u tim sklopljenim rečenicama nisu atributi jer nisu uvršteni uz imenice, nego su predikatni proširci, jer su uvršteni uz glagolske predikate kao njihovo sadržajno proširivanje. (*Hrvatska gramatika*, 571)

Kao što se vidi, *Hrvatska gramatika* i Katičić (1986) definiraju predikatni proširak prvenstveno semantički: on je dio rijeka time što proširuje sadržaj predikata, predstavlja dodatni predikatni sadržaj. Vjerojatno samo u tom smislu – semantički, a ne i sintaktički – trebamo shvatiti i pozitivnu odredbu da predikatni proširak »i u sklopljenoj rečenici ostaje predikat«. Što se tiče sintaktičkog statusa, predikatni proširak je u hrvatskim gramatikama, kao što čitamo u gornjim citatima, negativno određen time da nije ni atribut ni priložna oznaka. Negativno određenje prema priložnoj oznaci nam je jasno, razlika se može pokazati npr. karakterističnim pitanjima:

Ležao je u sobi. (= Gdje je ležao? – priložna oznaka)

Ležao je u visokoj temperaturi. (= Kakav je ležao? – predikatni proširak)

Nije međutim jasna razlika između predikatnog proširka i atributa. Na primjeru rečenica *Momak je jutros banuo mamuran* i *Kruška je izrasla velika* piše Katičić (str. 453): »U tim rečenicama nema sklopova *mamuran mladić* i *velika kruška*, niti uvrštavanje tih pridjeva ima ikakve veze s odnosnim rečenicama. U njihovim predikatima se, međutim, javljaju sklopovi *banuti mamuran* (–a, –o), *izrasti velik* (–a, –o), već prema rodu subjekta.« Nigdje se međutim ne navode dokazi za ovu tvrdnju, također ni u *Hrvatskoj gramatici* za gore citiranu tvrdnju da pridjevi u navedenim rečenicama nisu atributi jer nisu uvršteni uz imenice, nego su predikatni proširci jer su uvršteni uz glagolske predikate. Po čemu se vidi da su uvršteni uz glagolske predikate, a ne uz imenice?

O tome opširnije piše Peti (1979). Ako pridjeve u navedenoj upotrebi uvrstimo uz imenice i time proglasimo atributima, kako su to još činili stariji hrvatski gramatičari,² nastaje problem kako ih razlikovati od klasičnih atributa: npr. u rečenicama *Mladić otide žalostan* i *Pošten čovjek ne umije lagati* oba pridjeva su sročna sa svojim imenicama i određuju ih pobliže, tako da se kriterijima kongruencije i funkcije ne može objasniti razlika između dva pridjeva koju se intuitivno osjeća. Stoga se pokušalo s različitim relacioniranjem pridjeva: po Maretiću u rečenici *Pošten čovjek ne umije lagati* pridjev je povezan samo s imenicom, dok je u rečenici *Mladić otide žalostan* pridjev povezan i s imenicom i s predikatom: pridjev u ovoj rečenici

doduše određuje imenicu *mladić*, ali kao da je određuje samo trenutno, samo dok traje radnja predikatnoga glagola.

Taj pridjev dakle nije atribut u pravom smislu riječi jer je njegovo određenje imenice u rečenici uvjetovano radnjom glagolskoga predikata. (Peti 1979: 59)

Iz tog razloga Maretić naziva takav pridjev priveskom (adjunkcijom).³ »Razlika između priveska i atributa samo je u tome što se atributom izražava trajno a priveskom trenutno svojstvo nominalnog dijela u rečenici« (Peti 1979: 62). Petijeva »usputna« i glavna kritika ovakve eksplikacije glase (1979: 63):

(Usput: tu su očito pobrkani pojmovi vremenskih odnosa o kojima je riječ; sintaktička se pojava naime objašnjava vremenskom odredbom koja je za gramatički status te pojave potpuno irelevantna.)

U tradicionalnom se opisnom modelu, koji smo upravo prikazali, predikatni atribut pojmovno interpretira kao kakav sintaktički 'križanac': najprije se pridjev iz odnosa prema imenici određuje kao atribut, a zatim se tako utvrđeni pojam vezuje uz predikat i kao nov dobiva i nov naziv: predikatni atribut.

Mi međutim držimo da se nijedna riječ ne može u rečenicu uvrstiti po dvjema riječima istovremeno: sintaktička pojava o kojoj je riječ može se u rečenici adekvatno definirati samo iz jednog odnosa, iz odnosa prema predikatu.

Petijev glavni prigovor eksplikaciji fenomena kao »predikatni atribut« jest dakle pridruživanje po dvostrukoj osnovi (imenici i predikatu). To je važan pri-

2 npr. T. Maretić (1931): *Gramatika i stilistika hrvatskoga ili srpskoga jezika*. Zagreb.

3 Ostali nazivi za isti fenomen koji se rabe u hrvatskoj i srpskoj gramatičkoj tradiciji su po Petiju (1979: 62): predikatni atribut, priložak, privremeni atribut, dopunski predikat, predikatna dopuna, apozitivni pridjev, pridjev u apozitivnoj službi, prirodni dodatak.

govor, no trebalo bi preispitati njegovu strogoću za sintaktičku teoriju, što međutim nadilazi ambicije ovog članka zbog ograničenog prostora.

Drugi važan Petijev postulat u gornjem citatu jest da se sintaktička pojava o kojoj je riječ može u rečenici adekvatno definirati samo iz odnosa prema predikatu. Zašto baš predikatu, a ne imenici? Peti to objašnjava među ostalim na primjeru rečenica *Otac je jučer kupio novu knjigu* i *Otac je jučer knjigu kupio novu* (str. 84–85):

Tako se npr. od dviju rečenica u dubinskom ustrojstvu: a) *Otac je jučer kupio knjigu*, i b) *Knjiga je nova*, preoblikom može u površinskom proizvesti jedna: *Otac je jučer kupio novu knjigu*, time što će se imenski dio predikata rečenice b) *nova* pri zalihosnom smjenjivanju istovrsnih sintaktičkih elemenata uvrstiti po sročnosti uz imenicu *knjiga* (koja u rečenici a) stoji za objekt) kao njezin atribut: *novu knjigu*.

Pri tom se u složenom rečeničnom ustrojstvu *Otac je jučer kupio novu knjigu* između predikata *kupio je* i atributa *novu* ne uspostavlja izravan odnos dvaju sintaktički koordiniranih predikata. Smjenjivanje predikata *je nova* iz rečenice b) s atributom *novu* vrši se naime posredno preko imenice *knjiga*, tako što se ta imenica kao subjekt u rečenici b) po morfološkoj istovrsnosti zalihosno smjenjuje s objektom rečenice a): *knjigu*. Sintaktički položaj pridjevskog oblika *novu* u složenom rečeničnom ustrojstvu definiran je dakle preoblikom koja taj oblik po sročnosti uvrštava u rečenicu kao atribut uz imenicu *knjiga*, u padežu u kojemu je imenica već uvedena u rečenicu kao objekt po rekaciji predikatnoga glagola *kupiti*. To je preoblika za atribut. /.../

Međutim, od rečenica a) i b): *Otac je jučer kupio knjigu* i *Knjiga je nova*, fakultativnom preoblikom možemo proizvesti rečenicu u kojoj će pridjevski oblik *novu* kao predikat iz rečenice b): *nova je*, sintaktički biti pretpostavljen kao predikatni proširak: *Otac je jučer knjigu kupio **novu***. Sintaktički odnosi u toj rečenici bitno se razlikuju od onih u rečenici s atributom: *Otac je jučer kupio **novu** knjigu*. Razlika je u preoblici kojom se pridjevski oblik *novu* uvrštava u rečenicu.

U rečenici s predikatnim proširkom pridjevski se oblik *novu* kao predikat iz rečenice b): *nova je*, uvrštava izravno uz predikat rečenice a): *kupio je*, po odnosu istovrsnosti dvaju koordiniranih predikata (*kupio je : nova je*), a objekt *knjigu* uvrštava se u rečenicu neovisno o tom odnosu po rekaciji glagola *kupiti*. Da pridjevski oblik *novu* nije u rečenicu uvršten kao atribut uz akuzativ imenice *knjiga* nego izravno po predikatu *kupio je* kao predikatni proširak, pokazuje se i konstruiranjem rečenice *Otac ju je jučer kupio **novu***, u kojoj su sintaktički odnosi ekvivalentni onima u rečenici *Otac je jučer knjigu kupio novu* a mogućnost uvrštavanja pridjevskog oblika *novu* kao atributa uz zamjenicu *ju* sintaktički je potpuno isključena: **kupio je novu ju*. Tu postavu možemo učiniti sintaktički ovjerenom samo onda ako pridjevski oblik *novu* u njoj pretpostavimo kao predikatni proširak: *kupio ju je **novu***.

Ponekad se isti pridjev u rečenici može shvatiti i kao atribut i kao predikatni proširak, ovisno o tome da li se na pridjev pri njegovu uvrštavanju u rečenicu primjenjuje preoblika atribucije ili preoblika predikatnoga proširivanja. Petijev primjer je *Na tla se žena ugušena sruši* (u *Hrvatskoj gramatici*, str. 571), no takva dvoznačnost, piše Peti, ne ometa razumijevanje rečenice.

Za razliku od Petija, potpuno isti rečenični dio u njemačkom jeziku germanisti smatraju posebnom vrstom atributa, poput starijih hrvatskih gramatičara. Pogledajmo kako to ekspliciraju.

2. Eksplikacije u njemačkim gramatikama

2.1 »Predikatni atribut« (Helbig / Buscha)

Kad je hrvatski imenski predikatni proširak izražen pridjevom, prijedložnom frazom ili nominalnom frazom u genitivu, odgovara mu na njemačkoj strani u terminologiji i eksplikaciji gramatike Helbig / Buscha (2001) 'predikatni atribut' (*prädikatives Attribut*), kojega su izražajni oblici (prema toj gramatici) pridjev i prijedložna fraza. Evo dvaju primjera (Helbig / Buscha 2001: 464), s hrvatskim prijevodima:⁴

Er traf sie verärgert an. 'Sreo ju je **ljutit(u)**.'

Er kam im dunklen Anzug an. 'Stigao je **u tamnom odijelu**.'

Jedan od Helbig / Buschinih testova da se radi o predikatnom atributu identičan je testu u *Hrvatskoj gramatici* da se radi o imenskom predikatnom proširku: prema Helbig / Buschi (2001: 465) predikatni atribut može se transformirati u predikativ (= »predikatno ime« u terminologiji *Hrvatske gramatike*):

Er traf sie verärgert an. < *Er traf sie an.* Sie/Er war verärgert. 'Sreo ju je. Bila/Bio je ljut(a).'

Er kam im dunklen Anzug an. < *Er kam an.* Er war im dunklen Anzug. 'Stigao je. Bio je u tamnom odijelu.'

Njemačka prijedložna fraza u funkciji predikatnog atributa čest je ekvivalent i hrvatskoj nominalnoj frazi u genitivu u funkciji imenskog predikatnog proširka. U njemačkom je to tada obično prijedlog *mit* 's(a)', na primjer:

*Jadni Kaptolović stajaše **otvorenih usta**.* – *Der arme Kaptolović stand **mit offenem Mund** da.*

*Tako stoji i gleda **mirna lica**.* – *So steht er da und schaut **mit ruhigem Gesicht**.*

Hrvatskoj nominalnoj frazi u genitivu kao imenskom predikatnom proširku odgovara na njemačkoj strani osim prijedložne fraze još i tzv. apsolutni akuzativ:

*Ein kleiner dicker Herr (...) steuerte eilig auf sie zu, **das Gesicht und die Stirn** (...) **vor Erregung feucht**.* (Zifonun et al. 1997: sv. 3, str. 2224) 'Neki mali debeli gospodin pojuri prema njima, **lica i čela vlažnih od uzbuđenja**.'

*Und schon steht er in Positur, **den Zwicker über die weitsichtigen Augen geschoben**.* (Zifonun et al. 1997: ib.) 'I već je zauzeo pozu, **cvikera navedenog preko dalekovidnih očiju**.'

4 Sve prijevode u tekstu načinio je VK.

No i u njemačkom moguć je genitiv:

*I još **dobre volje i puni nade** otputismo se dalje k drugoj šumici. – Und noch **guten Willens und voller Hoffnung** gingen wir weiter zum nächsten Hain.*

Inače nominalna fraza u genitivu ne spominje se u gramatici Helbig / Buscha kao forma izraza predikatnog atributa, niti se među sintaktičkim funkcijama genitivnih fraza (Helbig / Buscha 2001: 258) spominje predikatni atribut, što je propust, jer gore navedena fraza u genitivu *guten Willens und voller Hoffnung* 'dobre volje i puni nade' u toj rečenici ne može biti ništa drugo nego predikatni atribut kako ga koncipiraju Helbig / Buscha (a pogotovo nije priložna oznaka, o tome kasnije) – i genitivna fraza u navedenoj njemačkoj rečenici može se transformirati u predikativ: 1. *Und wir gingen weiter zum nächsten Hain.* 'I otputismo se dalje k drugoj šumici.' 2. *Wir waren noch guten Willens und voller Hoffnung.* 'Bili smo još dobre volje i puni nade.' Isto vrijedi npr. i za sljedeće genitivne fraze:

*Er stand **erhobenen Hauptes** vor ihm.* 'Stajao je pred njim **uzdignute glave.**'

***Guter Dinge** machte er sich an die schwierige Aufgabe.* 'Pun optimizma dao se na teški zadatak.'

***Gebrochenen Herzens** kehrte er zurück.* 'Vratio se **slomljena srca.**'

*Die Mannschaft trat **frohen Mutes** an.* 'Momčad je **bodro** krenula.'⁵ itd.

Isto tako Helbig / Buscha ne spominju kao formu izraza predikatnog atributa ni apsolutni akuzativ, nego tu formu smatraju participnom konstrukcijom skraćenom za particip (Helbig / Buscha 2001: 589): *Die Hände vor dem Kopf, blieb der Verletzte liegen.* < *Die Hände vor dem Kopf haltend, blieb der Verletzte liegen.* 'Držeći ruke ispred glave, ranjenik ostade ležati.' No eksplicitno ran kao skraćena participna konstrukcija, apsolutni akuzativ postaje dodatak osnovnom glagolu u rečenici (*ležati* u primjeru), što Zifonun et al. (1997: sv. 3, str. 2224–2226) s pravom kritiziraju i pokazuju da je apsolutni akuzativ dodatak imenici (u njihovim primjerima atribut subjektu) utvrdivši posesivnu relaciju između apsolutnog akuzativa i odnosne imenice: npr. u citiranoj rečenici *Neki mali debeli gospodin pojuri prema njima, lica i čela vlažnih od uzbuđenja* radi se o licu i čelu malog debelog gospodina, isto tako u rečenici *I već je zauzeo pozu, cvikera navučenog preko dalekovidnih očiju* radi se o cvikeru dotičnog muškarca koji je zauzeo pozu.

Vratimo se Helbig / Buschinu testu transformacije predikatnog atributa u predikativ, koji je identičan testu transformacije imenskog predikatnog prošir-

5 *frohen Mutes* 'dobre volje, bodro' – ovisno o kontekstu, u hrvatskom se *frohen Mutes* može prevesti kao imenski predikatni proširak u formi nominalne fraze u genitivu (*dobre volje*) ili kao priložna oznaka (*bodro*); u njemačkom ta je fraza uvijek predikatni atribut

ka u predikatno ime u *Hrvatskoj gramatici*. Mogućnost transformacije u predikativ Helbig / Buscha (2001: 465) pokušavaju objasniti na sljedeći način:⁶

Predikatni atribut je neka vrsta drugog (semantičkog) predikata u rečenici, sporedni predikat uz subjekt (ili objekt), ali nepotpun i potencijalan (latentan) predikat, sekundaran, uočljiv kao predikat kad se upotpuni u bazičnu rečenicu (...):

Umro je *mlad*.

← Umro je. Bio je *mlad* (tada).

← Kad je umro, bio je *mlad*.

Kao što se vidi, eksplicacija njemačkog predikatnog atributa vrlo je slična onoj gore citiranoj kod Katičića za hrvatski predikatni proširak. No za razliku od Katičića (i Mirka Petija, autora poglavlja o predikatnom proširku u *Hrvatskoj gramatici*, na kojega se poziva Katičić,⁷) Helbig / Buscha određuju dotični rečenični dio izričito kao atribut, pa u tom smislu ekspliciraju i vezu s predikatnom, zbog koje i konačni naziv 'predikatni atribut'. Dakle osim što se predikatni atribut može transformirati u predikativ, Helbig / Buscha (2001: 464–467) navode i sljedeće dvije značajke predikatnog atributa koje ga razlikuju od ostalih rečeničnih dijelova:

- (1) Za razliku od priložnih oznaka, s kojima inače dijeli mjesto u rečenici, predikatni atribut ne ovisi neposredno o glagolu nego je dodatak jednom od nominalnih rečeničnih dijelova (subjektu ili objektu):

(a) predikatni atribut:

Odnijeli su ga povrijeđenog s igrališta.

← *Odnijeli su ga s igrališta. On je povrijeđen. (*Odnosenje je povrijeđeno.)*

(b) priložna oznaka:

Odnijeli su ga brzo s igrališta.

← *Odnijeli su ga s igrališta. Odnosenje je brzo. (*On je brz.)*

- (2) Za razliku od ostalih atributa, predikatni atribut je ipak djelomično povezan s glagolom u rečenici tako što osobina koju pripisuje subjektu ili objektu vrijedi samo za vrijeme izraženo glagolom. Drugim riječima predikatni atribut uvodi tu osobinu kao novu, dok klasični atribut označava neku trajnu ili pak poznatu osobinu subjekta ili objekta.⁸

6 »Das prädikative Attribut ist eine Art zweites (semantisches) Prädikat im Satz, ein Nebenprädikat zum Subjekt (oder Objekt), aber ein unvollständiges und potenzielles (latentes) Prädikat, ein sekundäres Prädikat, das in der vollständigeren und zugrunde liegenden Struktur erkennbar wird (...):

Er starb *jung*.

← Er starb. Er war *jung* (zu diesem Zeitpunkt).

← Als er starb, war er *jung*.«

7 Katičić 1986: 7

8 Tematičnost odnosno rematičnost spominje i Engel (1988: 628) kao bitno razlikovno obilježje između običnog atributa i »adjunkta« ili »dislociranog atributa«, kako on naziva fenomen (*Adjunkt, dislozierbares Attribut*).

(a) predikatni atribut:

Djevojčica je došla kući bolesna.

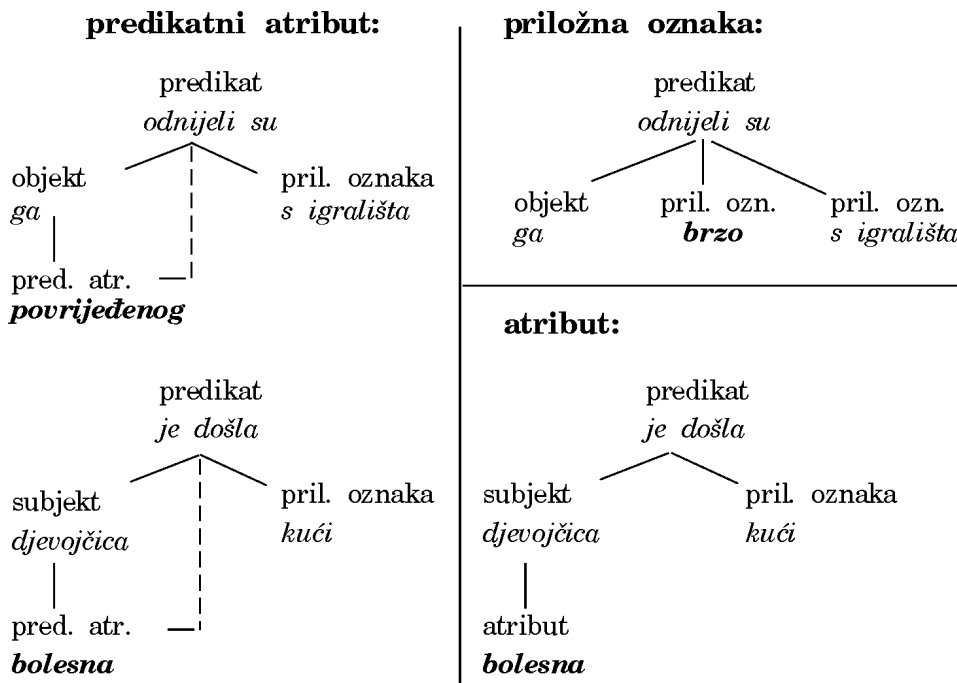
← *Djevojčica je došla kući. Bila je bolesna (kad je došla).*

(b) atribut:

Bolesna djevojčica došla je kući.

← *Djevojčica je došla kući. Bolesna je (uvijek; već dulje; kao što je poznato).*

Neposrednu sintaktičku ovisnost o subjektu ili objektu (za razliku od priložne oznake) i navedenu temporalnu povezanost s glagolom u rečenici (za razliku od običnog atributa) Helbig / Buscha prikazuju grafički potpisivanjem predikatnog atributa pod objekt odnosno subjekt i isprekidanom crtom koja povezuje predikat i predikatni atribut:

2.2 Eksplikacije u drugim njemačkim gramatikama

Uz 'predikatni atribut' u njemačkim gramatikama rabe se i nazivi 'dislocirani atribut' i 'adjunkt' (Engel 1988; Petrović 1995: 149; Zifonun et al. 1997: sv. 2, str. 1603–1605), a nedavno je Engel (2003) predložio naziv 'disjunkt'. No nisu samo nazivi različiti nego i interpretacije, od kojih se ni jedna ne podudara (sasvim) s hrvatskim imenskim predikatnim prošircima.

Kao što smo vidjeli, hrvatski imenski predikatni proširci odgovaraju većinom onim njemačkim rečeničnim dijelovima koje Helbig / Buscha nazivaju predikatnim atributima. Ovaj pojam ne pokriva samo hrvatski imenski predikatni proširak izražen prijedložnom frazom s jezgrom *kao* (njem. *wie*) te hrvatski proširak izražen imenicom, o kojima će biti riječi u nastavku.

Ni Petrovićev odnosno Engelow 'dislocirani atribut' ili 'adjunkt' ne pokriva hrvatski proširak izražen imenicom, nego kao izražajne forme autori navode pridjev, prijedložnu frazu i, za razliku od Helbig / Busche, fraze s česticom *als* ('kao'):

Er hat als Lehrer interessante Erfahrungen gemacht. 'Doživio je **kao učitelj** zanimljiva iskustva.'

Sie wurde vom Lehrer als besonders fleißig empfohlen. 'Učitelj ju je preporučio **kao posebno marljivu.**' (Petrović 1995: 149)

Slične primjere navodi i gramatika Zifonun et al. (1997: sv. 2, str. 1006 i 1603–1605) za »adjunkte«, koji u interpretaciji te gramatike za razliku od ostalih gore navedenih autora može biti izražen samo frazom s česticama *als* ('kao') i *wie* ('kao, poput'):

Sie war als Kind nicht besonders hübsch. '**Kao dijete** nije bila posebno lijepa.'

Ich könne als Schweizer alldies nicht beurteilen. 'Ja o svemu tome **kao Švicarac** navodno ne mogu suditi.'

Sie hat ihn wie eine Therapeutin befragt. 'Ispitivala ga je **poput terapeutkinje.**'

Prema hrvatskoj gramatici sve to osim *poput terapeutkinje* u zadnjoj rečenici ne bi bili imenski predikatni proširci jer predikatna imena u bazičnim rečenicama nisu *kao učitelj, kao posebno marljivu, kao dijete, kao Švicarac*, nego su *učitelj, posebno marljiva, dijete, Švicarac*:

Doživio je **kao učitelj** zanimljiva iskustva. < 1. Doživio je zanimljiva iskustva. 2. On je **učitelj.** (*On je kao učitelj.)

Učitelj ju je preporučio **kao posebno marljivu.** < 1. Učitelj ju je preporučio. 2. Ona je **posebno marljiva.** (*Ona je kao posebno marljiva.)

Tako i ostali primjeri osim:

Ispitivala ga je **poput terapeutkinje.** < Ispitivala ga je. Ona je **poput terapeutkinje.** (*Ona je terapeutkinja.)

Interpretacija da su *kao učitelj, kao posebno marljivu, kao dijete, kao Švicarac* imenski predikatni proširci pretpostavljala bi da je *kao* ovdje upotrijebljen u značenju *poput*, a to u kontekstu navedenih rečenica ne bi imalo smisla. Za razliku od njih primjer *poput terapeutkinje* jest imenski predikatni proširak, također i *poput jazavca* naveden na početku: *Kapelan se poput jazavca pomicao preko ravnice.* > 1. *Kapelan se pomicao preko ravnice.* 2. *Kapelan je poput jazavca.*

Kao i *poput* su međusobno zamjenjivi kad su sinonimi kao u rečenici *Kapelan se poput jazavca pomicao preko ravnice* = *Kapelan se kao jazavac pomicao preko ravnice* (*Kapelan je poput jazavca* = *Kapelan je kao jazavac*). No rečenica *Vratio se je poslije pet godina kao starac*, navedena u *Hrvatskoj gramatici* kao primjer za imenski predikatni proširak i također citirana na početku ovog članka, granični je slučaj. Ovdje je zamjenjivanje *kao* s *poput* problematično: (?)

Vratio se je poslije pet godina poput starca, iako je u bazičnoj rečenici zamjena moguća: *On je kao starac = On je poput starca*. No parafraza bazične rečenice može biti i *On je starac* ako rečenicu *Vratio se je poslije pet godina kao starac* shvatimo analogno prema *Vratio se je poslije pet godina kao siromah / kao gospodin / kao sudac / kao udovac / ...*, kojih bazična rečenica isključivo glasi *On je siromah / gospodin / sudac / udovac / ...*, analogno gore navedenim njemačkim rečenicama i hrvatskim ekvivalentima tipa *Er hat als Lehrer interessante Erfahrungen gemacht*. 'Doživio je **kao učitelj** zanimljiva iskustva.' Kao i njemački *als*, ovdje je hrvatski *kao* veznik, a prijedlog je kad je sinoniman s *poput*. U njemačkom tu razliku izražavaju čestice *als* (= hrv. veznik *kao*) i *wie* (= hrv. prijedlozi *poput* i *kao*) koje nikada nisu sinonimne, a obje uvijek imaju funkciju veznika.

3. Hrvatski imenski predikatni proširak izražen imenicom i njemački ekvivalenti

I konačno razmotrimo još slučaj naveden u *Hrvatskoj gramatici*, a ni u jednoj njemačkoj gramatici, kad je imenski predikatni proširak izražen imenicom. Tada je sličan apoziciji:

Nedaleko od kuće primijetili su psa skitnicu. (= apozicija, *Hrvatska gramatika*, 563)

Našao sam ga siromaha. (= imenski predikatni proširak, *Hrvatska gramatika*, 572)

Prema *Hrvatskoj gramatici* imenski predikatni proširak izražen imenicom i apozicija nisu isti sintaktički fenomeni jer su nastali različitim preoblikama. Za apoziciju čitamo sljedeće (str. 563):

Od ishodišnih rečenica

(1) *Nedaleko od kuće primijetili su psa.*

(2) *Pas je skitnica.*

preoblikom apozicije nastaje najprije složena rečenica sklopljena odnosnim uvrštavanjem:

Nedaleko od kuće primijetili su psa koji je skitnica

i zatim, kad se predikatna imenica zavisne rečenice uvrsti u glavnu kao apozicija

uz imenicu od koje odnosna rečenica zavisi, rečenica

Nedaleko od kuće primijetili su psa s k i t n i c u

u kojoj je imenica *skitnica* apozicija imenici *pas*.

Razlika prema imenskom predikatnom proširku je dakle u tome što se ovaj ne uvrštava uz imenicu od koje bi zavisila odnosna rečenica u kojoj je uvrštena imenica predikatno ime, nego uz predikat kao njegovo »sadržajno proširenje«: kod imenskog predikatnog proširka nema međupreoblake ishodišne rečenice u odnosnu, nego se predikatno ime ishodišne rečenice izravno uvrštava uz predikat nove rečenice.

No granica između imenskog predikatnog proširka i apozicije nije stroga. Ponekad se jedna te ista imenica može shvatiti u oba smisla, kao što piše Katičić (1986: 457):

*Prihvatio sam sve što vrijee, / što pjeva i što strasno ljubi, / taj polet koji život grije / **nezasitnika** mene ubi* (Tin Ujević) – *On je pastir: virna tebe **ovcu** ruka / čuva od nevirna paklenoga vuka* (Kanižlić)

Ti i drugi slični primjeri mogu se shvatiti i tako da je imenica u kosom padežu apozicija. No ako se rečenice razumiju tako da ona u njima stoji kao predikatni proširak, smisao im postaje bogatiji i istančaniji, pa je to, osobito kad se radi o pjesničkim tekstovima, ispravno shvaćanje.

Kako prevesti te rečenice na njemački? Moramo li se maknuti od formalne ekvivalencije, jer su imenice u formalnim ekvivalentima 'mich (den) Unersättlichen' (*nezasitnika mene*) i 'dich Schaf' (*tebe ovcu*) po svim njemačkim gramatikama apozicije? Ili su njemačke gramatike u ovom pitanju neprecizne pa ne uvidaju eventualno moguću interpretaciju imenica u navedenim frazama kao predikatne atribute (dislocirane atribute, adjunkte, disjunkte)? Ovo pitanje možemo postaviti jer npr. Engel (2003) zaključuje da je njemačka gramatika zapostavila disjunkte, kako on naziva fenomen. A moguće je i da imenica u njemačkom, kako se da zaključiti iz njihovih gramatika, jednostavno ne može biti disjunkt (predikatni atribut, dislocirani atribut, adjunkt), da su dakle prijevodi hrvatskih imenica kao predikatnih proširaka u *nezasitnika mene* ili *tebe ovcu* mogući samo npr. pridjevski ili česticom *als* ('kao'): *mich unersättlich* ('mene nezasićenog'), *dich als Schaf* ('tebe kao ovcu'). U ovom smislu evo još primjera iz *Hrvatske gramatike* (str. 572) za imenski predikatni proširak izražen imenicom, gdje se imenica može interpretirati i kao apozicija, i prijevoda na njemački, i to a) doslovno imenički, s otvorenim statusom u njemačkom da li se radi o apoziciji ili predikatnom atributu, i b) pridjevski, gdje njemački pridjev jasno ima status predikatnog atributa:

*I vi **budale** mislite da su u kovčežiću dukati.* – a) imenički: 'und ihr **Narren** denkt, dass...' ; b) pridjevski: 'und ihr denkt so **närrisch**, dass...' (= 'I vi tako **budalasti** mislite da...')

*Glasom zvona nas je **djecu** Tona, iz godine u godinu, upozoravao.* – a) imenički: 'Mit Glockengeläut hat Tona uns **Kinder** jahraus, jahrein gewarnt.'; b) pridjevski: 'Mit Glockengeläut hat Tona uns so **kindlich** jahraus, jahrein gewarnt.' (= 'Glasom zvona Tona nas je tako **djetinje** iz godine u godinu upozoravao.')

*Gadovi, skotovi, mene **starca** izazivate i dražite medenim mjesecom.* – a) imenički: 'Schurken, Schufte, mich **alten Mann** provoziert und reizt ihr mit Flitterwochen.'; b) pridjevski: '... mich so **alt** provoziert und reizt ihr ...' (= '... mene tako **starog** izazivate')

*Ljudi, žene, čujte **andela** mene!* – a) imenički: 'Männer, Frauen, hört mich **Engel!**'; b) pridjevski: '... hört mich **engelgleich!**' (= '... čujte mene **andeoskog!**')

Samo u dva slučaja među navedenima u *Hrvatskoj gramatici* (str. 572) imenski predikatni proširak izražen imenicom ne može biti i apozicija: 1. kad je imenica u instrumentalu, i 2. kad se može parafrazirati s *kao*. Njemački ekvivalent je fraza s česticom *als* ('kao'), no ponekad može biti i apozicija:

- (1) *Divljom djevojkom neznalicom ostavila bjeh prije tri godine očinski krov.* 'Ich, **ein wildes unwissendes Mädchen**, hatte vor drei Jahren den väterlichen Hof verlassen.'; '**Als wildes unwissendes Mädchen** hatte ich vor drei Jahren...' (= '**Kao divlja djevojka neznalica** ostavila bjeh...')

Vencel Otokar bio je odjeven kao da se rodio lovцем. 'Vencel Otokar war gekleidet, als ob er **als Jäger** geboren wäre.' (= '... kao da se rodio **kao lovac**.')

I u babinoj duši sine dan kada ga je djevojkom ovdje gledala s njegovim »Ilercima«. 'Und in der Seele der Alten blendete der Tag auf, als sie, **ein junges Mädchen**, ihn hier mit seinen Illyriern gesehen hat.'; '... als sie ihn hier **als Mädchen** mit seinen Illyriern...' ('... kada ga je ovdje **kao djevojka** gledala...')

- (2) *Ošo hodža, a hadžija dođe.* '**Als Hodscha** gegangen, **als Hadschi** zurückgekehrt.'

Prognanik u pučkoj rulji sam se skrio. 'Ich, **ein Vertriebener**, verkroch mich unter dem Pöbel.'; '**Als Vertriebener** verkroch ich mich unter dem Pöbel.' ('**Kao prognanik** u pučkoj rulji sam se skrio.')

II.

U ovom drugom dijelu razmotrit ćemo поближе hrvatski imenski predikatni proširak izražen pridjevom u usporedbi s njemačkim ekvivalentom.

Osim dva primjera navedena na početku članka evo ih još nekoliko iz *Hrvatske gramatike* (str. 571) i Katičića (1986: 455) za imenski predikatni proširak izražen pridjevom, s njemačkim prijevodima:

- (1) *Vojnici su našli dječaka mokra.*
 (2) *Ja sam ležao miran.*
 (3) *Grga pijan leži pred vratima pa hrče.*
 (4) *Voda proteče blatna i kaljava.*
 (5) *Umorna se vraćam s praznika.*
 (6) *Goli ustane uzbuđen.*
- (i) *Die Soldaten fanden den Jungen nass vor.*
 (ii) *Ich lag ruhig da.*
 (iii) *Grga liegt betrunken vor der Tür und schnarcht.*
 (iv) *Das Wasser floss dreckig und schmutzig.*
 (v) *Ich kehre müde aus den Ferien zurück.*
 (vi) *Goli stand aufgeregt auf.*

Kao karakteristično obilježje hrvatskog predikatnog pridjeva ističe Katičić (str. 453) odnosno *Hrvatska gramatika* (str. 570, § 1874) gramatičku oznaku neodređenosti. Upotrijebimo li određenu varijantu pridjeva, nastaje atribut:⁹

Predikatni pridjev:	Atribut:
<i>Grga pijan leži pred vratima.</i>	<i>Grga pijanī / Pijanī Grga leži pred vratima.</i>
<i>Vojnici su našli dječaka mōkra.</i>	<i>Vojnici su našli mōkrōgā dječaka.</i>
<i>Goli ustane ūzbūden.</i>	<i>Ūzbūdenī Goli ustane.</i>
<i>Voda proteče blātna i kāljava.</i>	<i>Blātñā i kāljavā voda proteče.</i>

Neodređenost pridjeva kao predikatnog proširka u hrvatskom u svezi je s njegovom rematičnošću, time i naglašenošću u rečenici, za razliku od atributa koji ima određeni pridjevski oblik, tematski je element u rečenici i nikada ne nosi rečenični naglasak. Isto tako je i njemački pridjevski predikatni atribut ili »adjunkt« rematski, novi element u rečenici, kako je već rečeno u prvom poglavlju, za razliku od tematskog običnog atributa.

Određenost i neodređenost pridjeva u hrvatskom jeziku markirane su morfološki (različitim nastavcima) i fonološki (različitim naglascima i duljinom odnosno kratkoćom sloga). Tako neodređeni oblik *mōkra* ima na slogu *mo-* kratkouslazni naglasak, a određeni oblik kratkosilazni te duljinu na nenaglašenim slogovima: *mōkra – mōkrōg(ā)*. *Pijani* i *uzbuđeni* imaju duljinu na zadnjem slogu za razliku od neodređenog oblika: *pijan – pijanī, ūzbūden – ūzbūdenī*. Određeni i neodređeni oblici pridjeva *blatna* i *kaljava* razlikuju se po tonu kratkog naglaska (silazni odnosno uzlazni) i duljini zadnjeg sloga (određeni oblik ima duljinu).

Njemački jezik ne poznaje tonski naglasak (silazni i uzlazni), a ni duljina sloga koju inače poznaje ovdje nije relevantna. Razlika između pridjeva upotrijebljenog kao predikatni atribut i kao obični atribut u njemačkom je markirana sintaktički (mjestom u rečenici s obzirom na imenicu na koju se odnosi i s obzirom na druge riječi u rečenici) i morfološki. Što se morfologije tiče, njemački pridjev se deklinira samo upotrijebljen kao običan atribut, za razliku od hrvatskog pridjeva koji se deklinira u obje upotrebe slažući se u rodu, broju i padežu s imenicom na koju se odnosi. Zbog toga pridjev u njemačkoj rečenici ponekad dozvoljava obje interpretacije, budući da pridjevski atribut stoji u rečenici gdje i priložna oznaka:

- Ich lag ruhig da.* 1. 'Ja sam ležao **miran**.' (= predikatni proširak, *Hrvatska gramatika*, 570)
2. 'Ja sam **mirno** ležao.' (= priložna oznaka)

Tako i pridjev u doslovnom njemačkom prijevodu npr. hrvatske rečenice *Kod prozora stajaše Anđa nepomična kao stup* (Katičić 1986: 454) dozvoljava interpretaciju kao predikatni atribut, analogno hrvatskom predikatnom proširku, a može se interpretirati i kao priložna oznaka ('Kod prozora stajaše Anđa **nepomično** kao stup'): *Am Fenster stand Anđa unbeweglich wie eine Säule*.

9 Tada se u pravilu mijenja i red riječi; o tome kasnije.

Isto tako npr. hrvatska rečenica *Samo mi je žao što je neću vidjeti **mrtvu*** (*Hrvatska gramatika*, 571) prevedena doslovno na njemački može značiti isto, a može značiti i 'Samo mi je žao što je neću vidjeti **mrtav**', jer njemački se pridjev u ovoj upotrebi ne deklinira pa nije jasno na koju zamjenicu se odnosi predikatni atribut *tot* 'mrtav/–vu': *Es tut mir nur Leid, dass ich sie **tot** nicht sehen werde.*

Što se tiče mjesta u rečenici, njemački predikatni atribut stoji, kao i hrvatski ekvivalent, gdje i priložna oznaka, kao što je već spomenuto, često je dakle dislociran od imenice na koju se odnosi. Za razliku od predikatnog, njemački obični pridjevski atribut stoji neposredno ispred svoje imenice, dok hrvatski atributni pridjev zahvaljujući razlikovanju određene i neodređene varijante pridjeva može stajati ispred ili iza imenice na koju se odnosi, pri čemu je ipak pozicija ispred imenice puno češća i običnija: *Grga **pijan** leži pred vratima* (= predikatni proširak); *Grga **pijani** leži pred vratima* = ***Pijani** Grga leži pred vratima* (= atribut). Dakle hrvatski atribut stoji neposredno uz samu imenicu uz koju je uvršten (*Hrvatska gramatika*, str. 544), pridjevski obično ispred imenice: »Pridjevski atribut stoji u stilski neutralnu izričaju ispred svoje imenice« (Katičić 1986: 383), npr. *Vjetar **njiše vitkim čempresima***. »Ako se stavi iza imenice, dobiva se svečan i emotivno nabit izraz: *Vjetar **njiše čempresima vitkim*** (Katičić, ib.).

Iako atribut s imenicom uz koju je uvršten čini jedan rečenični dio (subjekt, objekt, priložnu oznaku), u hrvatskom se atribut može maknuti od svoje imenice: *Djedovinu mi otetu vratite* (Katičić 1986: 383).¹⁰ U njemačkom je takvo dislociranje običnog pridjevskog atributa nemoguće, odnosno ako se dislocira, više se ne deklinira, postaje dakle formalno sličan priložnoj oznaci, i ima sintaktički status predikatnog atributa (adjunkta, disjunkta).

Posebnost njemačkog atributnog pridjeva u usporedbi s hrvatskim je u tome što ispred njega obavezno stoji determinativ, pa je »zakvačen« (*eingeklammert*) između determinativa i imenice na koju se odnosi te čini s njima neodvojivu nominalnu frazu: [*Der **betrunkene** Grga*] *liegt vor der Tür*. 'Pijani Grga leži pred vratima.' »Zakvačen« je i kad stoji iza svoje imenice, i dalje s determinativom ispred sebe, te se u tom položaju i sam poimeniči: *Karl der Große* (*Karlo Veliki*), *Philipp der Schöne* (*Filip Lijepi*), *Iwan der Schreckliche* (*Ivan Grozni*) i sl.

Osim upotrebe kao nominalni atribut ispred ili (rjeđe, s još jednim komparativnim elementom¹¹ ili poimeničen) iza svoje imenice i kao predikatni atribut, koji u rečenici dijeli mjesto s priložnom oznakom, treba razlikovati i treću upotrebu pridjeva u njemačkoj rečenici: kao jezgru fraze koja poput predikatnog atributa može mijenjati mjesto u rečenici. Fraza se može sastojati samo od

10 Pitanje je kako daleko se može ići u tom dislociranju atributa od svoje imenice, a da on ne postane imenskim predikatnim proširkom. Što bi bio npr. *vitkim* u *Čempresima vjetar njiše vitkim*? Katičić (1986: 455) smatra pridjev u *Ženi se to događa izbezumljenoj* predikatnim proširkom, a ne atributom.

11 v. bilješku 12

pridjevske jezgre, a može biti i proširena istim onim dodacima kojima je pridjev proširen kao predikativ u bazičnoj rečenici:

Grga, betrunken, liegt vor der Tür. 'Grga, pijan, leži pred vratima.'

Betrunken, Grga liegt / liegt Grga vor der Tür. 'Pijan, Grga leži / leži Grga pred vratima.'

Grga liegt vor der Tür, betrunken. 'Grga leži pred vratima, pijan.'

Grga, seit Tagen völlig betrunken, liegt vor der Tür.

'Grga, danima potpuno pijan, leži pred vratima.'

Seit Tagen völlig betrunken, liegt Grga vor der Tür.

'Danima potpuno pijan, leži Grga pred vratima.'

Grga liegt vor der Tür, seit Tagen völlig betrunken.

'Grga leži pred vratima, danima potpuno pijan.'

*Grga liegt vor der Tür.
Grga ist seit Tagen völlig
betrunken.
'Grga leži pred vratima.
Grga je danima potpuno
pijan.'*

Takve pridjevske fraze su zapravo eliptične zavisne rečenice (Heringer 1996: 238, *Adjektivalklauseln*). Kao što se vidi gore po hrvatskim prijevodima, i naš jezik poznaje takvu upotrebu pridjeva, a fenomen opisuje i Katičić (1986: 458): »I predikatni proširci javljaju se kao posebni članovi rečeničnog niza. To su tada samostalna rečenična ustrojstva u kojima je sve osim predikatnoga proširka uklonjeno kao zalihosno.« Evo nekoliko Katičićevih primjera:

1. *Iz sela je dopirao pasji lavež (...), bezrazložan kao pjesma.*
2. *(...) već je vidio svoje lice izduženo, nemoćno, neodređeno kao nikad u životu.*
3. *Izvukoše ga teškom mukom, blatna, musava, prestravljena.*
4. *A mjesec se, golem, uspinje na nebo zvijezdama osuto.*
5. *Gluh na ljude, sav unezvjereni zoofil (...).*
6. *Tariba je drijemao stoječke, poduprt objema rukama i trbuhom o plehnat šank.*

Njemački prijevodi:¹²

1.a *Von dem Dorf her war das Hundegebell hörbar (...), (so) zwecklos wie Gesang.*

2.a *(...) sondern er sah sein Gesicht lang, hilflos, (so) unbestimmt wie noch nie im Leben.*

12 Istaknute pridjeve u rečenicama 1.a i 2.a Engel (1988: 612–613) i Petrović (1995: 143) bi klasificirali kao postpozicionirane pridjevske atribute (*attributives Adjektiv im Nachfeld des regierenden Nomens*) za koje je karakteristično da se pojavljuju s nekim komparativnim elementom – u primjerima: *wie Gesang* 'kao pjesma', *wie noch nie im Leben* 'kao nikad u životu', s fakultativnim uvodnikom *so* 'tako'.

3.a i 4.a bi po Engelu i Petroviću (ib.) bile apozicije.

Tek primjere poput istaknutog u 6.a, gdje je pridjev zapravo particip, Petrović bi smatrao konstrukcijama sa statusom rečenice (*Nebensätze mit infinitem Verb – Partizipialkonstruktionen*, Petrović 2003: 13). Međutim potpuno isti fenomen imamo i u primjerima 1.a–5.a, a činjenica da su ovdje pridjevi središta fraza je nebitna.

3.a *Man zog ihn mit großer Mühe heraus, verdreht, schmutzig, verängstigt.*

4.a *Und der Mond, riesig, steigt am Himmel voller Sterne.*

5.a *Taub gegenüber Menschen, ganz weltfremder Zoophile (...).*

6.a *Tariba schlummerte im Stehen, mit beiden Händen und dem Bauch gegen den blechernen Schank gestemmt.*

Što se tiče mjesta u rečenici, pridjev kao predikatni proširak odnosno predikatni atribut je u oba jezika vrlo pokretljiv te u interakciji s promjenom mjesta i ostalih rečeničnih dijelova, posebno predikata i nominalnog elementa s kojim je u vezi (subjekta ili objekta), može postići efekt veće ili manje naglašenosti:

a) <i>Grga pijan leži pred vratima.</i>	<i>Grga, betrunken, liegt vor der Tür.</i>
b) <i>Grga leži pijan pred vratima.</i>	<i>Grga liegt betrunken vor der Tür.</i>
c) <i>Pijan leži Grga pred vratima.</i>	<i>Betrunken liegt Grga vor der Tür.</i>
d) <i>Pijan, Grga leži pred vratima.</i>	<i>Betrunken, Grga liegt vor der Tür.</i>
e) <i>Leži Grga pijan pred vratima.</i>	<i>Liegt Grga betrunken vor der Tür.</i>

U hrvatskom nemarkirana je varijanta e) jer je predikat tzv. egzistencijalni glagol (*Hrvatska gramatika*, str. 222, § 598) pa u neutralnom poretku riječi stoji ispred subjekta. U njemačkom takav red riječi je relativno rijedak, pojavljuje se ponekad kod pripovijedanja. U njemačkom je nemarkirana varijanta b), tj. poredak subjekt – predikat, bez obzira na semantiku glagola.

U hrvatskom varijanta a) je markirana iz dva razloga: zbog poretka subjekt – predikat i jer predikatni proširak *pijan* još stoji između subjekta i predikata. U njemačkom je takav red riječi moguć samo ako je predikatni atribut sintaktički izdvojen, što se naznačuje zarezima.

U oba jezika varijanta c) markirana je prvenstveno zbog inicijalnog položaja pridjeva. On je u d) (i samo njemačkoj varijanti a)) posebno naglašen i sintaktički izdvojen, zapravo eliptična zavisna rečenica reducirana na pridjevsku jezgru, o čemu je gore bilo riječi.

Literatura

- Barić, Eugenija et al. (1997): *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Engel, Ulrich (1988): *Deutsche Grammatik*. Heidelberg.
- Engel, Ulrich (2003): *Disjunkte*, u: Karabalić, Vladimir, ur., *Satzglieder und Wörter. Festschrift für Velimir Petrović zum 65. Geburtstag*. Osijek: Pedagoški fakultet, 8–19.
- Helbig, Gerhard / Buscha, Joachim (2001): *Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht*. Berlin etc.: Langenscheidt.
- Heringer, Hans Jürgen (1996): *Deutsche Syntax dependentiell*. Tübingen: Stauffenburg.
- Katičić, Radoslav (1986): *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika. Nacrta za gramatiku*. Zagreb: JAZU / Globus.
- Peti, Mirko (1979): *Predikatni proširak*. Zagreb: hfd. (Znanstvena biblioteka Hrvatskog filološkog društva, 6)
- Petrović, Velimir (1995): *Einführung in die Syntax des Deutschen*. Pécs.

Petrović, Velimir (2003): *Syntax des zusammengesetzten Satzes im Deutschen. Ein Arbeitsbuch*. Osi-
jek: Pedagoški fakultet.

Zifonun, Gisela et al. (1997): *Grammatik der deutschen Sprache*. Mannheim: IDS.

Die kroatische nominale Prädikatserweiterung und die deutschen Äquivalente

Im ersten Teil wird eine Übersicht über die Ausdrucksformen der sog. nominalen Prädikatserweiterung im Kroatischen und deren deutsche Äquivalente geboten. Diskutiert werden der Begriff der nominalen Prädikatserweiterung und die entsprechenden deutschen Begriffe (prädikatives Attribut, Adjunkt, Disjunkt), wie sie in kroatischen und deutschen Grammatiken definiert worden sind, nämlich mit unterschiedlichem syntaktischem Status: während Germanisten vom Attribut sprechen, wird der gleiche Satzteil von kroatischen Grammatikern für Verbsupplement gehalten.

Im zweiten Teil wird näher die nominale Prädikatserweiterung in adjektivischer Form erörtert, im Vergleich mit deutschen adjektivischen Äquivalenten.

Ključne riječi: predikatni proširak, hrvatski jezik, atributi, njemački jezik, poredbena gramatika

Schlüsselwörter: Prädikatserweiterung, das Kroatische, Attribute, das Deutsche, kontrastive Grammatik